

ORGANİZE SUÇ ÖRGÜTLERİNİN OLUŞUMUNDA HEMŞEHRİLİK İLİŞKİLERİNİN ROLÜ

The Role of Countrymanship Relations in the Formation of Organized Crime Organizations

Necmettin ÖZERKMEN*
Yavuz KAHYA**

Özet

Bu araştırma, organize suç örgütlerinin yapısını, genel özelliklerini, ortak özelliklerini, insan kaynaklarını ve mali kaynaklarını literatürden tarayarak betimlemiştir. Daha sonra, organize suç örgütlerinin toplumsal ve kültürel temelleri, toplumsal-kurumsal ilişkileri, devlet ve yerel yönetimlerle ilişkileri irdelenmiştir. Son olarak organize suç örgütlerinin oluşumunda “hemşehrlik ilişkileri” literatür temelli olarak incelenmiş ve yazılmıştır. Ülkemizde 1950’li yıllarda başlayıp gittikçe artan bir hızda göç, kentleşme ve sanayileşme olgularına bağlı olarak ortaya çıkan, göçenlerin kentsel yaşama tutunmalarını sağlayan en önemli toplumsal ilişki “Hemşehrlik İlişkisi”dir. Bu ilişki, kırsalın kendini kentsel ortamda yeniden keşfetmesi ile ortaya çıkmış çok fonksiyonlu yardımlaşma, dayanışma ve birbirlerine sahip çıkma gibi kırsala ait kültür formu ve değeridir. Bu işlevleri ile hemşehrlik ilişkisi, insanları kente taşıyan, yerleştiren, uyumlulaştıran bir “tampon kurum”dur. Birçok sosyal bilim ve bilimcinin araştırma konusu olmuş bu kavramın sadece olumlu işlevleri yoktur. Aynı zamanda, özellikle kentsel alandaki ekonomik fırsatları yasadışı yollarla ele geçirmede negatif işlevlerin işleminde de çok önemli bir etkiye ve role sahiptir. Günümüz risk toplumunda artan suç olayları, en adi suçların bile gittikçe örgütlü olarak işlenmesini ve suç gurupları içinde yeni yapılanmalara gidilmesini kaçınılmaz kılmıştır. Bu çalışmada ekonomik amaçlı (çıkar amaçlı) suç örgütlerinin oluşumunda “hemşehrlik ilişkileri”nin rolü bu bağlamda incelenmiştir.

* Doç. Dr., Ank. Üniv. DTCF Sosyoloji Bl., nozerkmen@yahoo.com

** Komiser, Polis Akademisi Başkanlığı, yavuzkahya13@hotmail.com
PBD, 10 (4) 2008, ss. 15-42

Anahtar Kelimeler: Suç, Organize Suç Örgütleri, Hemşehrilik İlişkileri.

Abstract

It is the countryman ship relation which is emerged with the assistance of the migration, urbanization and industrialization issues, increasing gradually since 1950 in our country, and the most important social relation helping those who migrated to stick to the city life. This relation is cultural form and value belongs to the country side such as multifunctional assistance and solidarity, emerged with the rediscovery of the countryside in the urban atmosphere. The countryman ship relation with these functions is a “buffer institution” which takes, settles and accords people to the urban. This concept which has been the research subject of myriad social sciences and science men has more than just the positive functions. At the same time, it has also an important effect and role in the working of negative functions while acquiring economic opportunities illegally especially in the urban area. Increasing crime cases in daily risk society, have made it inevitable to create new forms in crime groups and commit, even the most ordinary crimes organized. In this research, the role of “countryman ship relations” in the formation of benefit seeking crime organizations is investigated at this context.

Key Words: Crime, Organized Crime Organizations, Countryman ship Relations.

Giriş

Sosyal yaşamın düzen anlayışı, hayattaki dinginliğin ve bütünleşmenin uyumuna yardımcı olurken, bu anlayışın karşıtı olan düzensizlik ve dolayısıyla kötü bütünleşme toplum içerisinde suça ve sapmaya yardım etmektedir. Toplumu oluşturan üyeler arasında bir birliktelik oluşmuş; kurallar ve değerler üzerindeki bütüncül anlayış birliği sağlanmış ise o toplum sistemleşmiş, sosyal olarak organize olmuş ve bütünleşmiştir. Ancak bunun tersi olarak bütünleşmede kesintiler, sosyal kontrol bozuklukları mevcut ise o toplumun sistemsiz yani anomik olduğu belirtilmektedir (İçli, 2003:501).

Toplumların hatta sosyal bir anlayışla oluşturulan her bir organizasyonun devamlılığını sağlayan o topluluğun kendisine ait birikimleri, kuralları, anlayışlarıdır. Bu kurallar, örf, adet, gelenek ve görenekler gibi kültürel unsurlar olabileceği gibi, yazılı hukuk kuralları

da olabilir. İnsanlık tarihi boyunca toplumların bütünlüğü ve düzeni için var olan bu kurallar toplumdaki her bireyin hakkını koruyucu yaptırımlarla güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Toplumda mevcut bu kurallar, kişilerin birbirine ve ortak oluşturulan bütüncül yapıya karşı hak, görev ve sorumlulukları belirlemektedir. Bu ortak kabul alanı içerisinde istenmeyen davranışlar sapmış tutum olarak değerlendirilmektedir. Suç da bir sapmış davranış olarak nitelendirilebilmektedir. Çünkü toplumlarda suç olarak nitelendirilen davranışlar kültürel yapıya paralel hukuk kurallarıyla da onay görmektedir (İçli, 2001:1-4).

Suç denilen olaya, yani belirli hareketlerin yasak fiillerden sayılmaları ile, bunları işleyenlerin çeşitli tepkilere konu olmalarına, devlet müessesesi şeklinde gelişmiş toplumların meydana çıkışından çok önce bile rastlanmıştır. Tarihte hiçbir toplum yoktur ki, orada belirli fiiller yasaklanmamış ve bunun karşılığı olarak ceza müeyyidesi var bulunmamış olsun. Suçlar toplumların sosyal, ekonomik ve manevi şartlarına göre şekillenmiştir (Balcıoğlu, 2001:49).

Suçun ne olduğu ile ilgili açıklamalar ışığında organize suç sosyolojik açıklamadan önce hukuki yönü ile tanımlarsak, birden çok kişinin belli bir disipline ve hiyerarşik düzene bağlı ve sürekli olarak, haksız menfaat veya yüksek kazanç sağlamak amacıyla, ekonomik veya idari yapıyı doğrudan veya dolaylı olarak kontrol eden, ele geçiren ve kamu düzenini bozduğu kabul edilen suçları işlemek için örgütlenmesidir (Köroğlu, 2001:17-18; Dönmezer, 1996:217).

Abadinsky ise sosyolojik olarak organize suçun tanımını şu şekilde yapmıştır. Örgüt üyelerinin suçta organize olabilmesi için birbirleriyle çok yakın karşılıklı sosyal etkileşim içerisinde olmaları gerekmektedir. Yasal ve yasa dışı faaliyetlerle meşgul olarak kazanç ve güç elde etmeyi amaçlayan, hiyerarşik yapıda organize olmuş, ideolojik olmayan bir teşebbüstür. Organize suç örgütünün içerisinde fonksiyonel uzmanlaşmayı kapsayan hiyerarşik, mevki ve görevler; akrabalık, arkadaşlık ya da yeteneğin belirlediği rasyonaliteye bağlı olarak belirlenir. Çünkü önemli olan güvenirliliktir. Tanıdık, bildiklik üzerine kurulu bu organizasyonun sürekliliği, amaçların gerçekleştirilmesi için teşebbüsü bir bütün ve aktif olarak tutmak isteyen üyeler tarafından sağlanır. Teşebbüs, rekabetten uzak durur ve belirli endüstriyel faaliyetler ya da bölgeler üzerinde monopol oluşturmaya çalışır. Sonuca ulaşmak ya da örgüt içi disiplini sürdürmek için, şiddet kullanmaya ve rüşvete başvurmaya yönelik bir eğilim vardır. Zaman zaman, beklenmedik

durumlarda örgüt dışı elemanlar da kullanılmasına rağmen, teşebbüse üyelik sınırlıdır (Abadinsky, 1997:7).

Tanınım üzerinden gittiğimizde dikkat edileceği üzere organize suçun ekonomik şartlarla da doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak sosyo-psikolojik bir fenomen olan organize suç olgusunun sosyo-politik kimliği de unutulmamalıdır. Öyle ki, bu suçları irdelerken suçu ortaya çıkaran sosyolojik, tarihsel ve siyasal nedenlerin; toplumsal yapı, sosyal tarih ve tarihsel süreçlerin; ekonomik, hukuki ve siyasal sistemin kusurları ile yozlaşma unsurlarının; demokrasinin işleyişindeki olumsuzlukların önemli bir yeri olduğu görülmektedir (Beşe, 2001:23-24).

Yukarıda saymış olduğumuz etkenlere paralel olarak, Bal ve Özcan (2003: 175), organize suçun oluşumunda ve kendi içindeki yapılanmanın sıralanışında akrabalığın, aynı soydan veya boydan gelmenin, yakın arkadaşlığın ve dolayısıyla toplum tarafından kabul gören yöreselliğin, hemşehriliğin etkili bir şekilde belirleyici rol aldığını vurgulamıştır.

Hemşehrilik ilişkileri göç edilen kentsel ortamda yeni kurulan bir ilişki türüdür. Dolayısıyla bu ilişki türü, göç edenler için de yeni bir olgudur (Erder 1996: 244). Hemşehriliğe dayalı ilişkiler, yüz yüze veya teke tek ilişkilerden, komşuluk gibi enformel grup ve cemaat ilişkilerine; enformel grup ve cemaat ilişkilerinden, aynı iş kolunda yoğunlaşmış olmak nedeniyle iş kolundaki hemşehrilerin ortak çıkarlarını korumaya yönelik örgütlenmelere kadar, tamamen enformelle tamamen formel arasında çok çeşitlilik gösterir (Tekşen, 2003:64).

Kentsel ortamda yaygın uygulama alanı bulan kayıtdışı ekonomi, onun getirdiği ekonomik anlayış, zihniyet ve enformal ekonomik ilişkiler bir yandan kentleşme sürecinde önemli bir tampon kurum işlevi gören “hemşehrilik ilişkileri”ni geliştirmiş diğer yandan da bu sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel ortamda bazı özel yaşam stratejilerinin oluşmasını sağlamıştır. Hemşehrilik ilişkileri (geleneksel, dayanışmacı, cemaat ilişkileri) kırdan göç eden nüfusun kente yerleşmesini ve onun ön bilgilerini üretmekle kalmamış, kentte erimenin, kaybolmanın, ezilmenin önünü alarak geleneksel dayanışma örüntülerini kente taşıyarak yeniden yapılandırmıştır. Örnek olarak kent topraklarına semt semt, mahalle mahalle Sivashılar, Erzurumlular, Karşılılar, Trabzonlular, Kastamonulular vb. tarafından yerleşilmiştir. Kendi konutlarını ve iş yerlerini inşa etmişler, dahası hemşehri dernekleri kurmuşlardır. Bazı enformal-formal iş alanlarını ele geçirecek kentte söz sahibi olmuşlardır (Erder, 1996:11; Kurdoğlu, 1989:3).

Türkiye’de yaşanan modernleşme (göç, kentleşme, sanayileşme vs.) süreçlerini çok iyi değerlendiren, esas olarak kırsal kökenli insanların bir kısmı, kentin sunduğu ekonomik kazanç, iş ve hizmet sektörlerini kendi geçim stratejilerinin temeli olarak görebilmiştir. Zaten kültür kodlarında var olan dayanışma kültürünü (birincil ilişkiler) kendi kurdukları organize suç örgütlerine taşımışlardır. Amaçlarına ulaşmak için legal görünümdeki iş organizasyonlarını kurmuşlardır. Ancak zor, şiddet ve korkuyu kullanarak kentsel yerel derebeylikler, babalar, organize suç şebekesi şefleri haline gelmişler ve bu anlamda “mafya olgusu” kırsal-feodal ağalık yasaının kentsel ortamda yeniden yapılanması halini almıştır (Kahya ve Özerkmen, 2007; ORGSİL, 2006).

Diğer taraftan kayıtdışılığın ana ögesi olan suç ekonomisinin Türk ekonomisine yüklediği ağırlık ciddi boyutlara ulaşmıştır. Öyle ki bir kamu yatırımı için koyulan dört tuğladan biri; devlete alınan her dört kalemden biri yasadışı örgütlerin eline haksız bir gelir olarak geçmektedir. Bir taraftan da kamusal değerler bu tür örgütlerle işbirliğine giren bürokratlar tarafından soyulmaktadır. Sosyal ve ekonomik dengelerin iyice bozulduğu kent ortamında, aşırı nüfus baskısıyla kente gelen sahipsiz insanlar, mafya ekonomisinin çarklarına kapılmakta ve insan kaynağını oluşturmaktadır (ATO, 2004:3).

Bu araştırmanın etrafında şekillendiği enformel ilişki ağları içerisinde hemşerilik, göç sürecinde göç edilecek yeri seçmekten, barınacak mekan ve çalışacak iş bulmaya kadar her alanda birincil sayılan ilişkiler türüdür. Aynı coğrafi yere ait olmadan doğan karşılıklı güven, hemşerilik ilişkilerinin temelidir. Göç sürecinin ötesinde bu tür hemşerilik ilişkileri, hastanede doktor bulmak, bürokratik örgütlerde çalışanların istedikleri yere tayin edilmelerini sağlamak, kiracı bulmak, kariyer yapmak gibi kamusal alanı ilgilendiren pek çok konuda işlevsel bir araç gibi çalışır. İlişki ağları içinde formel kurallar ya işe yaramaz veya bir birleriyle bağlantı kuran kişiler formel kuralların sınırlarında iş yapmaları gerekiyor ise formel kurallar aşılar, çünkü kişilerin bir birleriyle kurdukları ilişkinin çerçevesini formel kurallar değil, karşılıklı güvene dayalı dayanışma belirler. Ancak hemşehriye duyulan güvenin şartsız olduğu düşünülmemelidir.

Hemşehriliğe dayalı ilişki ağları sadece teke tek ilişkiler üzerinden yürütülmez. Bir araya gelmeye odaklı yarı veya tam yapılandırılmış örgütlenmeler de ilişki ağlarının devamlılığına katkıda bulunur. Yarı yapılandırılmış toplumsal mekânların çok büyük çoğunluğunu hemşehri kahvehaneleri oluşturur. Göç alan yerleşim yerlerinin özellikle

hemşehrilerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerinde, hemşehri kahvehaneleri, erkek nüfusun boş zamanlarını geçirip, enformel bilgi alışverişinde buldukları mekanlardır. Kimi zaman toplanma yeri kahvehaneler değil, bir hemşehrinin işlettiği bir dükkan da olabilir. Ancak yarı yapılandırılmış örgütlenmenin en sık rastlanan mekânı kahvehanelerdir. Formel ilişki ağları içerisinde hemşehrilik, bir grup hemşehrinin kurduğu dernek veya vakıflardır. Bu kurumlar daha çok hemşehrilerin yoğun olarak yaşadığı yerlerden bağımsız olarak seçilen bölgelerde bulunmaktadır. Buna rağmen hemşehri ilişki ağlarının ve hemşehrilik olgusunun devamlılığına en fazla katkısı bulunan örgütlenme şeklidir. Öyle ki bu şekilde resmi makamlarca hemşehrilik ilişkileri onaylanmaktadır. Dernek ve vakıflar aracılığıyla anonim olan hemşehriler, varolan ilişki ağlarına girmişlerdir. Bu kurumların birleştirici olma unsurları yadsınamaz. Çünkü aynı coğrafi alanda kök salmakta ve dolayısıyla o coğrafi alanın ortak kültürünü paylaşmaktadırlar. Birliktelikler bu şekilde kurulmaktadır. Kentleşmenin hız kazanması ile dernek ve vakıfların sayısı gün geçtikçe artmakta ve pek çok siyasi ve sosyal işlevler görmektedir. Ayrıca bu kurumların eski ile yeni yapı arasında uyum sağlayıcı bir işlev gördüğü söylenebilir. Yani hemşehrilik ilişkisinin kurulduğu bu yerlerde hem geleneksel toplum yapısının izleri taşınmakta, hem de değişim ve dönüşümün izleri görülmektedir (Narlı, 1999: 176-184; Kurdoğlu 2004: 45-50).

Sonuç olarak, formel ya da enformel ilişki ağlarının temelinde kendini belli bir coğrafyaya ait hissetme duygusu vardır. O coğrafi alanın dışında sürdürülen bu aidiyet unsuru “memleket” düşüncesi ve dolayısıyla “hemşehrilik” anlayışıdır.

1. Organize Suç Örgütlerinin Yapısı

Organize suçların her şeyden önce genel anlamda bir iç yapılanması vardır. Bu açıdan, örgütlü suçları hiyerarşik yapıda ele alırsak, en başta bir lider “boss” vardır. Onun altına teşkilatın çalışma alanlarına göre “underboss” yani şef yardımcıları bulunur. Bunların da altında tim komutanları yer alır. Günlük işlerin yürütülmesi ise “askerlerin” görevidir. Örgütün dış dünya ile bağlantısında hukuksal konularda yardım etmek üzere genellikle “patron”un yanında bir danışmanlar heyeti görülür ki, bu örgütsel biçiminin tümü “konsey” terimiyle ifade edilir.

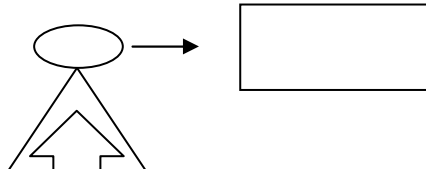
Organize suçların ikinci karakteristiği olan aile yapılanmasıdır. Ailesel organizasyonların önemli özelliği, üyelerin birbirlerine olan güven ve dayanışmasıdır. Bu da iletişim ve dışarıya bilgi sızdırılmaması için yararlı bir özelliktir. Karşı düşüncedekiler suç örgütlerinde aile kavramına yer verilemeyeceğine, sonuçta aralarında kan bağı olsa da, organizasyon mensuplarının baba-oğul, dayı-yeğen ilişkisinden ziyade, hiyerarşik bir şekilde şef-yönetilen ilişki ağı içinde yönetildiklerine ve suç işlediklerine dikkat çekiyorlar (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000:153).

Üçüncü karakteristik özellik olarak ele alınan hiyerarşik düzen ve piramit yapılanmasıdır. Smith, Haller, Block ve Albini gibi Amerikalı kriminologların 1970'li yıllarda yaptıkları itinalı tarihsel araştırmalar mafya üyeleri arasındaki işbirliğinin değişken ve esnek olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda değişen ekonomik yapı göz önünde tutularak durumlarını yeniden gözden geçirmekte, polis ve adli makamların politikalarına göre yeni stratejiler geliştirmektedirler.

Türk mafyasının organizasyonu, yukarıda belirttiğimiz karakteristik özelliklere yakın fakat daha farklı örgütlenmektedir. Bütün organize suç örgütlerinde olduğu gibi mafya, Türkiye'de de modern devletin iki büyük temel tekeline el atmış durumdadır. Şiddet kullanma ve vergi toplama tekeli. "Mafya" kavramı çok çeşitli ve geniş ilişkileri olan suç örgütleri için kullanılır. Kökeni haraç ve kaçakçılığa, özellikle uyuşturucuyla ilgili uluslararası kaçakçılığa dayanır (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000:22-23).

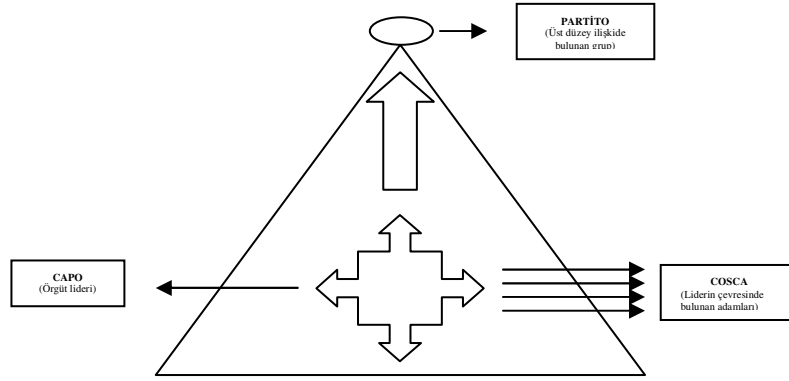
Türk mafyası, insan hakları diye bir şey tanımaz, kendi hukukunun dışında hukuk tanımaz, kendi hukuku, feodal düzenin hukukudur. Aşiret yasaları geçerlidir ve beyler ile beylerin, kullar ile kulların ilişkilerini düzenler. Bu durumuyla dinsel hukuk kavramlarından ve -şihlik, şeyhlik-gibi kurumlardan güç alır. Suç ve ceza arasında bir denge yoktur. Tek kişi hem polis, hem savcı, hem yargıç, hem infaz memuru olarak davranır. Bütün bu özellikleriyle, ezilen halkın sırtından kazanılanlar üzerinde oynadığı kanlı oyunlar, mafya gruplarını sermaye gruplarının ya da sermaye grubu haline gelen mafya gruplarının bizzat kendi çıkarlarının korunması için faaliyet gösteren silahlı güçler haline getirir. Bu durum "Sermaye eşkiyaları" olarak da adlandırılmaktadır (Nebiler, 1995:76).

Araştırmacı Korf ve De Kort, 1990 yılında Hollanda polisinin bildiği, farklı etnik çevrelere ilişkin dokümanları incelemişlerdir. Sundukları şemalar, 80'li yıllardan itibaren pek çok araştırmacının yapageldiği ve o dönemde kovuşturma metodu alanında gelişme olarak kabul edilen çalışmaların bir yansımasıdır. Buna göre, tek söz sahibi olarak baba figürü bir imgeyi dile getirir ve Türk çevrelerinin kapalı yapısı polisin bu imgeyi

değiştirmesini zorlaştırır. Avrupa’da, haklarında araştırma yapılan suç örgütleri arasında Türk grupları görece olarak en örgütlü olanlardır. Araştırma devam ederken hücreler biçiminde, piramit yapıya uygun bir örnek ortaya çıkmıştır. Bir aile içinde pek çok hücre görünmekte ve bu hücreler küçük, birbirinden ayrı piramit organizasyonunun bütünü oluşturmaktadır. Hiyerarşik yapı bu hücrelerin esasında piramit yapıya bağlı olduğu ortaya konmuştur (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000).

Şekil 1: Organize Suç Grubunun Yapılanması

Kaynak: Çulcu, 1998, s. 41-42.

Mafya veya organize suç örgütlerinin genel olarak yapılanması: (Çulcu, 1998:41-42)

a) Şekil 1’de görüldüğü gibi organize suç örgütünün liderine Capo (Lider) denilmekte ve yapılanmanın merkezinde yer almaktadır. Bu kişi, çevresinde güvenilir ve saygınlığı ile ün salmıştır.

b) Organize suç örgütü liderinin çevresinde bulunan ve adamları olarak bilinen gruba ise Cosca (Koska–Liderin elemanları) denilmektedir. Bunlar ise şiddet ve sindirmeye dayalı olarak, organize suç liderinin işlerini yapan (kaçakçılık, cinayet, adam kaçıırma, fuhuş, terör, çek-senet, haraç vb. gibi) gruptur. Bu şahıslar, örgüt liderinin akraba çevresi ile kirve, sağdıç gibi isimlerle adlandırılan yakın kişilerden oluşmaktadır.

c) Organize suç liderinin üst düzey ilişkilerini yürüttüğü grup da Partito olarak adlandırılmaktadır. Her organize yapılanmanın genel olarak bir Partitoları vardır. Organize suç örgütlerini diğer suç türlerinden ayıran en önemli farkta bu Partito ilişkisidir.

Zaman gelir terör olayları bitebilir, bölücüler silahlarını bırakabilir, ölüm grupları olan cinayet çete grupları darmadağın olabilir, süreç içerisinde onlar unutulabilirler; ancak mafya için aynı şeyi söylemek olanaksızdır. Çünkü; mafya sosyolojik bir olgu olduğu için toplumsal yapı içerisinde varlığını her zaman devam ettirir. Mafyayı somut bir örgüt olarak kabul etmeyip, onu bir yaşam tarzı olarak kabul etmek gerekir (Çulcu, 1998:20; Gökçeğöz, 2003:104-107).

1.1. Organize Suç Örgütlerinin Genel Özellikleri

İster mafya, ister örgüt, ister çete, ister teşekkül, ister cemiyet, isterse de şirket olsun, hangi isimle anılırsa anılsın ABD ve Batı Avrupa ülkelerinde organize suçun yapısal özellikleri şu sekiz kriter ile belirtilmektedir:

1. Aralarında kazanç temin etmek için iş bölümü yapılmış olan elamanlar bakımından hiyerarşik bir yapı vardır. Hiyerarşik yapı, isnat kabiliyeti bulunan en az üç mensubun bulunmasını şart kılar. Örgüt veya organizasyondan söz edebilmek için bir araya gelen insanlar arasında hiyerarşik bir ilişki bulunmalıdır.

2. Kazanç, her halükarda suçla sağlanır. Organize suçluluk (Mafya) kültür varlıklarının yağmalanmasından haraç toplamaya kadar kısa sürede büyük kazanç teminine müsait her ortamdan nemalanmaya çalışır.

3. Suç işlemek süreklilik arz eder.

4. Suç organizasyonu içinde bir yaptırım sistemi vardır. Örgütün gereklerini yerine getirmeyen veya ihanet eden elaman mutlaka cezalandırılır.

5. Şiddete başvurulur.

6. Kamuya ve/veya özel sektöre nüfuz edilir. Burada devletin değil, bazı kamu görevlilerinden söz etmek daha doğru olur.

7. Kara para aklanır.

8. Paravan firmalar kurulur (Cinoğlu ve Güneş, 2003:133; Aytaç ve Bal, 1999:122-132; Akgül, 2002:126-128; Aşık, 2000:148; Gökçeğöz, 2003:110; Aydın, 2003:87).

Mafya tipi organize suçların diğer önemli bir özelliği, içe dönük olması ve grubun deşifre olmaması için konuşulmamasına dikkat edilmesidir. Bu bağlamda; “Susma Yasası” anlamında da kullanılan ünlü “Omerta Kuralı” literatüre geçmiştir. Organize suç grupları arasında bilinen ve genel olarak uygulanan omerta ismindeki bu söylem, bilip de konuşmamak veya susmayı tercih etmek anlamındadır (Çulcu, 1998:20; Gökçeğöz, 2003).

1.2. Türkiye’deki Organize Suç Örgütlerinin Ortak Özellikleri

Organize suçluluk ve organize suç örgütleri evrensel benzerlikler taşımalarına rağmen, oluşum, faaliyet ve kullanılan yöntemler açısından buldukları ülkelerin kültürel, sosyolojik ve ekonomik yapısından etkilenmekte ve kendilerine has karakteristik özellikler kazanmaktadırlar. Bu yüzden Türkiye’deki organize suç örgütleri de, ülkemizin sosyal ve ekonomik yapısından kaynaklanan farklılıklar göstermekte, kendilerine özgü bazı belirleyici özellikler taşımaktadırlar.

Bu özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

1- Organize suç örgütlerinin çekirdek kadrosunu genellikle aralarında kan bağı bulunan kişiler oluşturmaktadır ve asıl çekirdeği oluşturan kurmay yapı “bölgesel yapıya” (hemşehricilik) önem verdiği için, organize suç örgütleri içerisinde bu yapı çok kuvvetli olarak devam etmektedir.

2- Kamuoyuna sempatik görünmek ve toplumda kabul görmek amacıyla, mevcut sosyo-kültürel yapımızın gereği, dini ve ahlaki değer olarak kabul edilen bir çok kavrama özel önem vermektedir.

3- Sivil toplum kuruluşlarında ve finans sektöründe faaliyet göstererek kendilerine yasal bir görüntü vermektedir.

4- Devlet birimleri ile olan ilişkilerinde, görünüşte ölçülü ve saygılı davranırlar ve güvenlik kuvvetlerine yönelik herhangi bir eylemleri yoktur.

5- Organize suç örgütlerinin yapısı, bir şirket veya bir holding yapısına çok benzemektedir

6- Lüks bir yaşantı sergilemek ve yaşantılarını cazip göstermek suretiyle, örgüt yapısını tanımayan veya örgüte yeni girmek isteyen kişileri örgütün içine çekmeye çalışırlar.

7- Örgüt üyelerinden, lidere karşı mutlak itaat beklenir.

8- Sabıkalı olmak ve cezaevi görmek gibi vasıflar, hiyerarşik yapının gereğidir.

9- Faaliyetlerinin yasal veya yasadışı oluşu, ancak çok özel bir çalışma ile tespit edilebilir. Çünkü legal ve illegal unsurlar iç içe geçmiş durumdadır.

10- Organize suç liderlerinin yurt içinde ve yurt dışında paravan şirketleri mevcuttur ve mal varlıkları genelde başkalarının üzerine kayıtlıdır.

11- Aralarında anlaşmazlık bulunan kişileri biraraya getirerek uzlaştırmak ve sorunların çözmek suretiyle, bunlardan menfaat sağlarlar ve kendilerini adaleti tesis eden, herkesin babası, arkadaşı, koruyucusu ve danışmanı olarak göstermeye çalışırlar. Örgüt içi katı kuralları vardır.

12- Kanunlardaki boşluklardan ortaya çıkan rant alanlarını şiddet kullanarak kendi zeminlerine çekerler.

13- İhaleler, organize suç örgütlerinin sürekli takip ettikleri faaliyetlerdendir ve bu yöntemle ticari hayatın her aşamasında yer alırlar.

14- Organize suç örgütleri, kar etmeyi ve mümkün olduğu kadar gizli kalmayı amaç edinirler.

15- Uyuşturucudan elde edilen haksız kazançtan pay alırlar (KOM, 2002).

Türkiye açısından organize suçları tekrar değerlendirecek olursak; Türk mafyası 70'li yıllarda ortaya çıkmış ve uluslararası boyutta kendisini göstermiştir. Türk mafyasına katılan grupların büyük bölümü sonradan uyuşturucu ticareti ile uğraşmaya başlamıştır. Bu benzerlikler kırsal kesim ve şehirdeki tarihi gelişmelerinin yanı sıra günümüzde uluslararası piyasalarda işgal ettikleri konumlarda da ortaya çıkmaktadır. Mafyaya yönelik açıklamaları gözden geçirdiğimizde "Türk mafyası" sözcüğünü rahatlıkla kullanabileceğimiz görülmektedir (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000:22-23).

1.3. Organize Suç Örgütlerinin İnsan Kaynakları

Aslında bu bağlamda söylenebilecek olan şey kentsel gerilim ortamında kırsal insanların "sürü içgüdü" ile kendi varlığını tehdit eden bu yapıya hem bir kırsal değerler refleksi ile dayanışarak tehditleri savuşturma hem

de kentin sunduğu legal ve illegal fırsatları değerlendirmek üzere örgütlenmeleri, toplu tepki geliştirme stratejileri; legal kapalıysa illegal yoldan hak ettiklerine inandıkları imkânları ele geçirme girişimi olarak düşünülebilir.

Kırdan kente gelmiş bu sahipsiz insanların, kendi gelenek ve değerlerini, görgülerini esas alarak kentsel ortamda kendilerini yeniden keşfetme, yeniden üretme ruhu ve kurumu olarak “hemşehrilik” nosyonuna dayanmaları olağan bir tutumdur, yani kaçınılmazdır. Örneğin, kent topraklarının işgali, üzerine konut ve iş yeri yapma, malzeme ve emek temin etme gibi eylemler bir organizasyonu gerektirir. Aynı stratejiyi oranize suç örgütleri daha planlı, belli bir amacı gerçekleştirmek için yaparlar. Kendi örgüt elemanlarını kendi memleketinden, yöresinden tanıdığı ve bildiği, güvendiği insanlardan oluşturur. Sır ve güven, örgüt yapılanmasında temel ölçüttür. Yaptıkları iş, aslında bir suç olunca risk daha da artacaktır. Tehlike olarak gördüğü her türlü olaya ve kişiye karşı kendisini koruma altına almak zorundadır. Böyle bir risk ortamında önüne gelenle işbirliği yapamayacaklarından, yaslanacağı insan kaynağı akrabalar, hemşehriler olacaktır. Bu anlamda organize suç örgütlerinin ruhu kırsal; mücadele alanı ya da işgal alanı kentsel; üreten koşullar kentsel, sosyo-ekonomik koşullardır. Gecekondularda ki bu enformal, kaotik, belirsiz ve denetimsiz toplumsal yapı organize suç örgütleri için bulunmaz bir vahadır. Başka türlü varolabilmeleri imkânsızdır. Organize suç örgütleri kırsal, enformal dayanışma örüntüsü olan “imece” ruhunu, para ve gücü ele geçirmek için kentsel alanda yeniden üretmektir (Kahya ve Özerkmen, 2007: ORGSİL, 2006).

1.4. Organize Suç Örgütlerinin Mali Kaynakları

Organize suç örgütlerini legal bir şirket yapısı içinde, belli amaç ve iş kollarında uzmanlaşmış, kaynağı meçhul mali desteğe sahip bir örgütlenme olarak düşünmek gerekir. Organize suç, bir iş ve geçim kaynağıdır. Diğer legal işlerden farkı illegal – yasadışı - olması; işin kendisinin yasaklanmış olması; devlet tarafından suç sayılarak fiillerin, eylemlerin kanunda açıkça belirtilmesidir. Ama bir iş organizasyonu olarak organize suç örgütlerinin yaptıkları işlerin bir maliyeti, personel çalıştırma, araç-gerece sahip olma ve hatta legal görünümlü belli bir işyeri -paravan şirket- adresleri olması gerekir.

Başlangıç itibariyle, maddi imkânları olmadığı için her türlü fırsatı değerlendirerek paraya, güce ve üne kavuşurlar. Bunun için uyuşturucu ticaretinden, yasadışı bahse, gecekondü arsası parselleyip satmadan kara para aklamaya, sınır dışı insan kaçakçılığında beyaz kadın ticaretine, silah kaçakçılığında çek-senet tahsilatına kadar para getirici her türlü yasadışı yolu deneyerek parasal, prestij ve ün bakımından güçlenirler. Sonrasında bakkal, market, bar, pavyon, büfecilik, otoparkçılık gibi yasal görünümlü iş yerleri açarak, şirketleşerek legalize olmaya çalışırlar. Ama asıl kaynakları kayıtdışı-kanun dışı olduğundan hem legal hem illegal yoldan kentin para kaynaklarına uzanırlar. Atadan, dededen kalma köklü bir miras ya da paraya sahip değildirlir (Kahya ve Özerkmen, 2007).

2. Organize Suç Örgütlerinin Toplumsal - Kültürel Temelleri

2.1. Organize Suç Örgütlerinin Toplumsal Temelleri

Bu başlık altında, organize suç örgütlerini ele alacak olursak bu örgütlerin içinde yer alan kişilerin çoğunlukla kırsal kökenli oldukları görülür. Mafya olgusu, kentsel toplumsal yapının bir ürünüdür. Ama insan kaynağını, göç ve kentleşme, sanayileşme olgularına bağlı olarak kente gelmiş; kentte tutunmaya çalışan, alt toplumsal katmanda yer alan insanlar oluşturmaktadır. Diğer bir ifade ile sosyo-ekonomik bakımdan alt gelir grupları içinde yer alırlar. Çoğunlukla da geçici, enformel işlerle geçinmeye çalışırlar; kırsal kökenlerinden dolayı da kente uygun formal işler için bilgi donanımları olmayan niteliksiz emek özelliklerini gösterirler. Gecekondü yerleşme alanlarını toplu olarak ve organize bir biçimde işgal edip yerleştiklerinden dolayı da çoğunlukla ya akraba, ya hemşehri ilişkileri içinde, dayanışma göstererek toplumsal çevrelerini kurarlar. Sahipsiz oldukları için de bu durum kaçınılmazdır. Yabancı mekânda her şeye yabancı canlıların "sürü içgüdü" harekete geçer. Böylelikle kendi savunma reflekslerini oluştururlar. Bu toplumsal yapı içerisinde güçlü olanlar öne çıkar ve denetimsiz sosyal mekânda organize olarak diğer insanlardan daha gözü kara bir biçimde kentsel fırsatları değerlendirirler (Kahya ve Özerkmen, 2007).

2.2. Organize Suç Örgütlerinin Kültürel Temelleri

Kültür temelleri bakımından organize suç örgütlerinin toplumsal kökleri kırsal kökenli olmasından dolayı geleneksel kültür değerlerine sahiptir. Diğer bir ifade ile bu insanlar henüz modern değerleri taşıyacak ne

eğitimsel bilgi donanımına ne de modern iş bölümünün gerek duyduğu teknolojik donanıma ve yaşam pratiklerine sahip değildir. Kırsal yaşam pratikleri, geleneksel ahlaki değerler ve kulaktan duyma değerlerle birlikte biçimlenmiş dünya görüşü, davranış kalıplarına sahiptir.

Kente gelen bu insanlar, kentin değerlerinden çok yaşadıkları kırsal değerleri önemser; gecekondu olgusu araştırmalarında da görüldüğü gibi insanların kırsal dayanışma örüntülerine tutunarak ve kendi kültürel kimliğini taşıyan hısım, akraba ve hemşehrilik ilişkilerini, değerlerini kentsel alanda yeniden üretmek önce gecekondu, sonra apartman dairesine ve son olarak da kentin merkezine doğru ilerleyen bir varoluş sürecidir. Dayanışma biçimi, modern kent değerlerine göre olması gereken organik dayanışma yerine niteliksiz emek gücü olarak ortaya çıkan mekanik dayanışmadır. Kent yaşamının maliyeti ve risklerine karşı kaderciler değerleri paylaşır. Yasadışı yollardan bile elde ettiği kazancı paylaşır ve şükreder. Bu bakımdan organize suç örgütleri lider ve üyeleri paylaşımcı-kollektivist değer ve davranışları önemserler. Kendilerini bir “köroğlu” gibi fakiri gözeten, zenginden alıp fakire veren “adalet dağıtıcısı” gibi görür. Mahallenin namusu onlardan sorulur. Kabadayı alt-kültür değerini yüceltir. Kendisine yerel düzeydeki adaletsizlikleri çözme fonksiyonu yükler ve durumdan vazife çıkarır (Kahya ve Özerkmen, 2007).

2.3. Organize Suç Örgütlerinde Toplumsal İlişkilerin Mantığı

Şunu hiç unutmamak gerekir ki, organize suç örgütleri yerel-toplumsal karakterlidir. Diğer bir ifadeyle hem köken bakımından yerel-kırsal kökenli hem de işgal alanları bakımından kentin belli bir bölgesini kendileri için üst edinirler. Karanlık geçmişleri, hapisanelerden kazandıkları rütbelere, sözel kural koyma -racon kesme- tavırları halkın değerleriyle uyumlu olmak zorundadır. Zaten toplumsal dokuda tutunup yaşayabilmeleri de buna bağlıdır. Diğer bir ifade ile yerel halktan insanlar, onlara katkıyla karışık bir saygı ve sempati duyar. Örgüt lideri ve üyeleri de bunun farkındadır. Adaletin çözemediği sorunları onlar enformal hakemlikle çözerler. Her iki tarafı da uzlaştırarak ve kendi paylarını da alarak mutlu sona ererler.

Demek istenen şudur, organize suç örgütleri her an “Ali vuran, baş kesen” zalim davranışlar sergilemekten kaçınırlar. Gereksiz güç kullanmanın kamu vicdanını yaraladığının farkındadırlar. Geciken adaletin adaletsizlik olduğunu söyleyen halktan insanlara durumdan

vazife çıkarıp yardım ederler. Yani toplumsal dokuya, değerlere uygun davranıp "nabza göre şerbet" verip kendi kurumlarını sağlamlaştırıp meşrulaştırırlar. Bu anlamda, mafya ya da organize suç örgütleri devletin olmadığı, unuttuğu, görmezden geldiği karanlık, belirsiz toplumsal alanlarda var olup, ortaya çıkarlar.

Ayrıca, bütün mafya örgütleri, toplumun saygısını kazanmış kişi ve kurumlarla iç içedir. Örneğin, futbol kulüpleri, hayır dernekleri, yerel yönetimler, evlilik törenleri, kutlama törenlerinde boy gösterirler. Devlet güçlerine el kaldırmaz, kurşun sıkmazlar. Bu bakımdan ideolojik terör örgütlerinden ayrılırlar (Kahya ve Özerkmen, 2007).

2.4. Organize Suç Örgütlerinin Devlet ve Yerel Yönetim İlişkileri

Organize suç örgütlerinin amacı, kentsel fırsatları iyi değerlendirip güç, para, prestij ve ün kazanmaktır. Başlangıçta ekonomik imkânsızlıklardan dolayı şiddet ağırlıklı ve yasadışı yollardan para ve gücü elde ederler. Bu işleri yaparken asla resmi güçlerle çatışmaya girmezler. Ama bir biçimde onların içlerine sızarak ve hatta onlarla işbirliği içinde birlikte çalışmaya ikna ederler. Diğer bir deyişle organize suç örgütleri kendi güçlerini, hadlerini bilen insanlardır. Onların ne sistemle, ne devletle sorunları yoktur ve asla terör örgütleri gibi devlete meydan okumazlar. Devlet ve yerel yönetimlerle kurulan bu akıllıca ilişkiler onlara devlet ve yerel yönetim ihalelerinde büyük fırsatlar sağlar. Böylece, aldıkları ihaleyi parası olanlara devrederek, aslan payını alarak büyük paralar kazanırlar. Diğer bir ifade ile kamuda yolsuzluk olgusunun aktif, katalizör aktörleri mafya örgütleridir. İlişkileri devletin en üst makamlarından, adaletin tecelli ettiği en yüksek makamlarına ve güvenliğin teminatı olan güçlerin çeşitli noktalarına kadar uzanabilir (Kahya ve Özerkmen, 2007).

Göçenlerin akraba ve hemşehrilerle dayanıştığı en önemli konulardan biri de konut yapımı sırasında karşımıza çıkmaktadır. Ücreti ödenmemiş bir arsa üzerine ev yapma, gelir düzeyi de dikkate alındığında konut yapımı ve konutun genişletilmesi bir çok yönden bir dayanışmayı gerektirmektedir. Bu süreçte, ev yapacak kimse, yer çevirmekten ya da ucuz arsadan haberdar olmaktan, konutta kullanılacak ucuz malzemenin nereden bulunacağı hususuna kadar her konuda hep dayanışma gerektirir (Tatlıdil 1989:372). Ayrıca, dayanışma sayesinde işçilik dahi ucuza hatta kimi zaman bedavaya getirilmiş olur. Öte yandan, bu süreçte ortaya çıkan sorunların resmi kurumlarla ilişkiler kurularak üstesinden gelinmesi de dayanışma gerektirir (Ayata 1989:107-108).

Organize suç örgütlerinin amaçlarına ulaşmak için vatandaşlara karşı genelde uyguladıkları yöntemleri maddeler halinde şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Çek-senet tahsilâtı amacıyla,
2. Alacak tahsili ya da borçlandırma amacıyla adam kaçıрма,
3. Borçlunun azmettirmesi sonucu alacaklının tehdidi ve kaçırılması.

Bazı borçlular devreye organize suç örgütlerini sokarak alacaklının alacağından vazgeçmesini sağlamaya çalışmaktadırlar. Böyle bir durumda da alacaklıların elindeki çek ve senetler zorla alınmakta veya yukarıda belirtilen yöntemler uygulanmaktadır. Özellikle iflas eden işyeri sahiplerinin, işyerlerine mafya elemanları oturmakta ve alacaklıları silah teşhiri veya dövme suretiyle yıldırırmaktadırlar.

Grupların kamu görevlilerini yanlarına almak için uyguladıkları belli başlı motifler ise rüşvet vermek, aynı ideolojik görüşü paylaşmak, yapılan işten kar payı vermek, hemşehricilik, örgüt adına açılan işyerlerine gizli ortaklıktır. Son zamanlarda büyük “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri”, klasik örgüt şemasının dışında, eylemlerinde kendilerini belli etmemek için 2000 yılında taşeron silahlı gruplar kullanmaya başlamışlardır (Saçan, 2005; Cinoğlu ve Güneş, 2003:142)

3. Organize Suç Örgütlerinin Oluşumunda “Hemşehrilik İlişkileri”

Bazı illegal-yasadışı suçların işlenmesine sebep olan iş türleri (insan kaçakçılığı, beyaz kadın ticareti, uyuşturucu madde yetiştirme, üretme ve satma; eğlence sektörü, mülk sektörü, kara para aklama, şike, bahis oyunları, futbol ve jokey bahisleri gibi) birçok yasadışı işi yapan, organize eden yasadışı örgütlerin (organize suç örgütleri, mafya) temelinde dikkatle incelendiği zaman tanıdık, bildik akraba ya da yöresel bağların, hemşehrilik ilişkilerinin yattığı görülmektedir.

Aynı ilden olan kişiler arasında ortaya çıkan dayanışma örüntülerine hemşehrilik denir. Hemşehrilik, göç ve kentleşme sürecinde ortaya çıkmıştır. Göç eden nüfusun yetersiz sanayileşme ve kentsel örgütleri kullanmadaki sıkıntılarının sonucunda kentte ayakta kalma ve kente eklenilebilme çabaları bağlamında oluşmuş bir tampon mekanizmadır. Hemşehri, aynı şehirden, aynı memleketten olan (Doğan, 1995:483) insanları belirtmek için kullanılan bir kavramdır. Türk Dil Kurumunun Türkçe sözlüğünde (TDK, 1998) “hemşehri” aynı ilden olan kimse,

memleketli anlamına gelmektedir. Yine aynı sözlükte “hemşerilik” hemşehri olma durumu anlamına gelmektedir. Hemşehri genellikle aynı köyden, aynı ilçeden, aynı vilayetten, aynı bölgeden (Karpaz, 1971:18), hatta kimi zaman aynı ülkeden (Baştuğ, 1979:139) insanları tanımlamak için kullanılmaktadır.

Aynı coğrafi mekânla ait olma hissini taşıyan kişiler arasındaki bağlar kimi zaman kişisel kimliğin konusu olmaktadır. Yani, kişi kendisini bir yerde yer edinmiş, kök salmış olan kişilerle birlikte kategorileştirir. Özdeşleştirme çabası bireyin, o yere ilişkin toplulukla kendi arasında gerçekleştireceği aynı kategoriye mensup olmak ve toplumsal ilişki ağlarına dâhil olmak yoluyla olabilir (Kurdoğlu, 2004).

Hemşerilik, kişilerin öznel olarak hissettikleri ego kimliğini de tanımlar. Bu durumda kişi kendisini öznel olarak ‘biz’ ve ‘onlar’ ayrımında coğrafi mekânla ve oraya ait olan diğer insanlarla, oranın kültürü ve çevresiyle özdeşleştirir. Yani, ego kimlik bireysel ve az çok hemşehriliğe dayalı cemaatler ve ilişki ağlarının varlığından bağımsızdır. Yani, düşünsel olarak bir kişi kendisini memlekete ait hissedebilir. Bu durumda tanımlanacak olan ego kimlik hemşerilik değil, memleket bağlantılı olacaktır. Ancak, memleket bağlantısının ötesine geçildiğinde ve hemşerilik ile ilişkilendiğinde, ego kimlik hemşehrilerle kurulan ilişkilerden doğar (Narlı, 1999).

Kente gelen göçmenlerin kent içinde yeterli olmayan aile, akrabalık ilişkilerinden sonra en kolay yüz yüze ilişki kurabilecekleri referans noktası, kente daha önce gelmiş, dolayısıyla ona yabancı olan bu çevreyi daha iyi tanıyan hemşehrilik olacağı düşünülmektedir. (Kurdoğlu, 2004)

Hemşerilik ilişkileri göç edilen kentsel ortamda yeni kurulan bir ilişki türüdür. Dolayısıyla bu ilişki türü, göç edenler için de yeni bir olgudur (Erder, 1996:244). Hemşehriliğe dayalı ilişkiler, yüz yüze veya teke tek ilişkilerden, komşuluk gibi enformel grup ve cemaat ilişkilerine; enformel grup ve cemaat ilişkilerinden, aynı iş kolunda yoğunlaşmış olmak nedeniyle iş kolundaki hemşehrilerin ortak çıkarlarını korumaya yönelik örgütlenmelere kadar, tamamen enformelle tamamen formel arasında çok çeşitlilik gösterir (Tekşen, 2003:64).

Sonuç olarak, formel ya da enformel ilişki ağlarının temelinde kendini belli bir coğrafyaya ait hissetme duygusu vardır. O coğrafi alanın dışında sürdürülen bu aidiyet unsuru “memleket” düşüncesidir.

Şehir kurumsallaşmamış ve örgütlü yardımlaşma dizgeleri yetersiz ise, göçenler, geleneksel dayanışma kaynaklarına başvurmaya ve kendi

kendini destekleyen bir topluluk oluşturmaya zorlanmaktadır. Böylece de uyum engelleri aşılacaktır (Sencer, 1979).

Alpar ve Yener (1993:53-72)'in yaptığı araştırmada, kırsal yerlerde gözlenen birincil grup ilişkilerin ne denli devam ettiğini ikincil nitelikteki ilişkilerin başlayıp başlamadığını incelemek üzere sorulan sorulara alınan cevaplar, şehirde akraba ve hemşehri ilişkilerinin devam ettiğini göstermektedir. Ancak, yeni tanışıklıklar ile özellikle komşular ve iş arkadaşlarıyla ilişkiler kurulmuştur. Yeni kurulan ilişkiler içinde komşuluk ilişkileri de birincil ilişki niteliğindedir. Nitekim, çoğunluk hemşehrilerinin bulunduğu mahallede yaşamaktadır.

Büyük şehirlerimizde günümüzde bile kurulan köy, ilçe ve il dernekleriyle hemşehrilik tutkusu halen sürdürülmektedir. Toplumumuzdaki bu tutku suç örgütlerinin oluşumuna da yansımıştır. Organize suç örgütlerinin ortak yönlerinden biri, daha çok aşiret, hemşehrilik ya da aile, soy ağacı içinde örgütlenmeleri, bir anlamda baba ve çocuklarıyla piramidal bir yapıya sahip olmalarıdır (Cengiz, 2005:140).

Yaşam stratejileri olarak adlandırılan bu mekanizmalar öncelikle geniş aile-akrabalık ilişkileri içinde çok güçlü bir şekilde kurgulanıp, komşuluk, hemşehrilik, etnik ve dini bağlar, siyasi ve ideolojik bağlarla içice geçerek desteklenmektedirler. Toplumsal ağların kişiler ve toplumsal yapı üzerindeki denetim ve yaptırımları da çok güçlüdür. Bu tür bir toplumsal yapıya genellikle ekonomisi az gelişmiş ülkelerde sık rastlanmaktadır (Rittersberger ve Kalaycıoğlu, 2003:392). Aynı şey organize suç örgütlerinin yapılanmasında da görülmektedir. Bu sosyo-ekonomik yapı içinde bu tür örgütlemeler de yaşam stratejisi olarak görülebilir.

Hemşehrilerle kümeleşmeye zemin hazırlayan en büyük ihtiyaç ise maddi ve sosyal yardımlaşma ihtiyacıdır. Hemşehrilik ilişkileri ile ilgili yapılmış olan bir araştırmada Ankara'daki Malatyalılar arasında da özellikle kente gelişin ilk yıllarında, ev ve iş bulma gibi zorunlu ihtiyaçların giderilmesinde büyük işlevler üstlendiği üzerinde durulmuştur (Tekşen, 2003:151).

Hemşehrilik, kentlerin doğal nüfus artışı dışında diğer il, ilçe ve köylerden göç alarak gitgide daha heterojenleşmesi sonucunda ortaya çıkmış ve bu sürecin daha sorunlu olarak yaşandığı gecekondulaşma sürecinde canlanmıştır. Yani hemşehrilik, daha ziyade modern kentleşme süreci içinde yeniden biçimlenmiş bir gurbet terimi olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Bu sebeple, hemşeriliğin anlaşılabilmesi için göç olgusuna, kentleşme sürecine ve özellikle de bu süreç içerisinde gecekondulaşma olgusuna daha yakından bakılması kaçınılmazdır (Tekşen, 2003:4).

Kümeleşme düzeyi hakkında daha net bilgilere sahip olabilmek için araştırmaların sayısal bulgularına başvurmak yararlı olacaktır. Ankara, İstanbul ve İzmir'in gecekondulu semtlerinde yapılan en kapsamlı gecekondulu araştırmalarından biri olan DPT araştırması bu kümeleşme olgusunu net bir şekilde tespit etmektedir. Gecekondulu semtlerinde nüfusun İstanbul'da yüzde 73,40, İzmir'de yüzde 62,15, Ankara'da yüzde 75,84 oranında hemşehrileriyle aynı mahallede oturdukları görülmektedir (Alpar ve Yener, 1993:31).

Levine (1973:357) kentte yeniden canlandırılan birincil ilişkilerin, yani hemşehrileri ve memleketi ile ilişkilerini sürdürmenin, göçmenler açısından kentsel çevreye uyumu kolaylaştırdığını belirtmektedir.

Hemşeriliğin bir tampon mekanizma olarak işlev gördüğü, ancak bazı bakımlardan kentsel ilişkilerde kalıcı etkileri olacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca hemşehri dayanışmasının homojen bir yapısının olmadığı, farklı alanlarda farklı güçte işlevlerle ortaya çıkabildiği görülmektedir (Erder, 1996). Hemşehrinin, güven ve dayanışma konusunda kente gelişin ilk yıllarında karşılaştığı yüksek ihtiyaca dikkat çekilmektedir (Kartal, 1978; Tekşen, 2003:19). Bu durum örgütlerin işine yaramakta, ihtiyacı kapatma çalışma ve eğilimleri ile sadık eleman bulma arayışlarına çözüm olabilmektedir.

Yaş, eğitim ve kentte kalış süresine göre bazı değişiklikler görülse de memleketle (kırla) temasın kentsel katılımı arttırdığı şeklindedir. Çünkü köyle ve eski köylüleriyle temas sayesinde kentte iş bulma, konut edinme, haber ve referans kaynağı olma, kendi kendi gelişimini test edebileceği bir gruba sahip olma, psikolojik destek, maddi destek sağlama gibi işlevleriyle uyumu kolaylaştırmaktadır (Levine, 1973). Göç sürecinin akrabalık, hemşehri, patron-klan sosyal ilişkisi ve hemşehrilik, gecekondulu ve göçmen derneklerinin ilişki ağıyla kuşatılmış bir süreç olduğuna işaret edilmektedir (Tekşen, 2003:23).

Kentlerdeki akraba ve hemşehri dayanışması, bir yabancılar dünyasında ayrı güvenli alanlar oluşturma imkânı verir. Oluşturulan bu alanların sağladığı psikolojik destekle (Levine, 1973:367) çaresiz, ne yapacağını bile öngöremeyen kimselerin kalabalık içerisinde yalnız kalmış bir vatandaş olmasını önler. Bu gruplar gecekondulu da birincil

ilişkileri köylüye yeniden sunarak ata ocağından ayrılmanın verdiği gurbet acısını azaltıcı bir rol de üstlenir (Suzuki, 1966:437).

Bu da bu kesimin “sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarda kendine benzer gruplarla ilişki kurması” (Şenyapılı, 1982:111) ve enformel ilişkilere yönelmesi anlamına gelir. Bunun sonucunda kentsel örgütlerin iş bulma, bilgi sağlama, mali yardım gibi konulardaki yetersizliği, bu işlevlerin akrabalık ve hemşehrilik ilişkileri çerçevesinde gerçekleşmesini zorlar (Eke, 1982:234).

4. Bulgular ve Tartışma

4.1. Organize Suç Örgütü Elemanlarının Nüfusa Kayıtlı Oldukları Yere Göre “Hemşehrilik İlişkileri”nin Analizi

Yukarıda verilen bilgilerin daha anlamlı olabilmesi ve kabul edilebilirliği ile ilgili değerlendirmenin yapılabilmesi için çalışmaya bir uygulama alanı tespit edilmiştir. Araştırmanın uygulama alanı verileri Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 2003-2005 yılları arasında organize suçluluğun en çok görüldüğü “Ankara, Adana, İstanbul, İzmir, Kocaeli” gibi büyük kentlerinde yapılan operasyonlar sonucu ele geçirilen organize suç örgütü elemanları ve liderleri üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına dayanmaktadır.

Araştırmanın temel amacı ve bu amaca bağlı olarak oluşturulan hipotezleri kanıtlamak üzere 137 adet organize suç örgütü içerisinde “yargısal örneklem” ile amacına uygun olarak belirlenmiş ve kendi içlerinde diğerlerine göre daha yoğun olarak hemşehrilik görüldüğü 15 adet suç örgütü seçilmiştir. Bu farklı organize suç örgütü elemanları nüfusa kayıtlı oldukları yerler esas alınarak incelenmiş ve hemşehrilik ilişkileri, tanıdık, bildik, yöresel ilişkiler saptanmıştır. Örnek olarak bir organize suç örgütü analiz edilmiş ve 15'i için ilişkiler genelleştirilmiştir.

Tablo 1: Organize Suç Örgütü: Muşlular Grubu

İller	Nüfusa Kayıtlı Olduğu Yer	Doğum Yeri	Örgütsel Kimlik	Sayı / Oran
Muş	Muş	Muş	Lider	
Muş	Muş	Muş	Liderin Kardeşi	
Muş	Muş-Merkez	Muş-Merkez	Liderin Hemşehrısı	
Muş	Muş-Merkez	Muş-Merkez	Liderin Hemşehrısı	10 kişi
Muş	Muş-Merkez	Muş-Merkez	Liderin Hemşehrısı	% 84
Muş	Muş	Muş	Liderin Hemşehrısı	
Muş	Muş	Muş	Liderin Hemşehrısı	
Muş	Muş-Kale	Muş-Kale	Liderin Hemşehrısı	
Muş	Muş-Kale	Muş-Kale	Liderin Hemşehrısı	
Muş	Muş-Kale	Muş-Kale	Liderin Hemşehrısı	
Erzurum	Erzurum-Pasinler	Erzurum-Pasinler		2 kişi
Elazığ	Elazığ	Elazığ		%16
Toplam				12 kişi % 100

Bu tabloya göre, organize suç örgütü Muşlulardan oluşmakta, örgüt içindeki ağırlıkları 12 kişi ile % 84'dir. Erzurum ve Elazığlı toplam iki kişinin örgüt içerisindeki ağırlığı % 16'dır. Tablodan da görüldüğü gibi örgüte tanıdık, bildik yakınlarından oluşan "hemşerilik" hâkimdir; yabancıya yer yoktur. Temel kuruluşun hemşerilik ilişkisi olduğu ispatlanmıştır.

Tablo2: 15 (Onbeş) Organize Suç Örgütünde “Hemşehri ve Farklı illerden” Olanların Dağılımı

Örgüt Grubu	Hemşehri Olanlar	Sayı / Oran	Farklı İlden Olanlar	Sayı / Oran	Toplam
Diyarbakırlılar	Diyarbakırlılar	12 / % 60	Farklı İl	8 / % 40	20 / % 100
Batmanlılar	Batmanlılar	5 / % 45	Farklı İl	6 / % 55	11 / % 100
Şanlıurfalılar	Şanlıurfalılar	7 / % 49	Farklı İl	7 / % 49	14 / % 100
Rizeliler	Rizeliler	17 / % 85	Farklı İl	3 / % 15	20 / % 100
Trabzonlular	Trabzonlular	16 / % 73	Farklı İl	6 / % 27	22 / % 100
Samsunlular	Samsunlular	22 / % 63	Farklı İl	13 / % 35	35 / % 100
Adanalılar	Adanalılar	12 / % 60	Farklı İl	8 / % 40	20 / % 100
Siirtliler	Siirtliler	7 / % 87	Farklı İl	1 / % 13	8 / % 100
Bursalılar	Bursalılar	15 / % 94	Farklı İl	1 / % 6	16 / % 100
Muşlular	Muşlular	10 / % 84	Farklı İl	2 / % 16	12 / % 100
İğdırlılar	İğdırlılar	16 / % 76	Farklı İl	4 / % 24	20 / % 100
Sakaryalılar	Sakaryalılar	14 / % 52	Farklı İl	13 / % 48	27 / % 100
Diyarbakırlılar	Diyarbakırlılar	8 / % 80	Farklı İl	2 / % 20	10 / % 100
Adanalılar	Adanalılar	9 / % 56	Farklı İl	7 / % 44	16 / % 100
Bursalılar	Bursalılar	16 / % 100	-	-	16 / % 100

Tabloya bakıldığında araştırmanın temel amacı “Organize Suç Örgütleri” ile “Hemşehrilik İlişkileri” arasında organize olmuş suç örgütlerinin oluşumu, örgütlenişi, insan kaynakları bakımından güçlü ve organik bağın olduğu iddiası (hipotez) ispatlanmıştır. Örgütü oluşturan temel, çekirdek denilen elemanlar, lider ve çevresinden yani aynı yöreden, bölgeden olan insanlarca oluşturulmaktadır. Örgüt içerisindeki ağırlık hemşehrilerin elindedir. Farklı illerden, yörelerden olanlar örgütü bir becerisi ile tamamlamaktadır. Dahası farklı illerden olanlar arasında da bir benzerlik vardır. Bu kişiler de genel olarak aynı bölge (Örnek: Güneydoğu bölgesi, Karadeniz bölgesi vs.) insanıdır.

Araştırmaya destek olacağı düşünülerek ve Hemşerilik ilişkilerinin varlığı ile ilgili olarak, operasyonlarda yakalanan ve her biri organize suç örgütü lideri-mafya şefi olan dört (4) örgüt lideri ile görüşme yapılmış, verilen bilgiler “Derinlemesine Mülakat”a tabi tutulmuştur. Kısaca görüşmelere değinilecek olursa “Mafya’yı ayakta tutan nedir?” sorusuna verdikleri yanıt şudur:

“Örgütün insan yapısı, katı kuralların varlığından haberdar, lidere bağlı ve sır saklayabilmenin önemini bilen insanlar olarak tanımlanmıştır. İnsan yapısı derken bildiğin, tanıdığın ve güvendiğin kişilerden oluşan insanların dayanışmasıdır. Örgüt, arkanı döndüğünde seni arkadan vuracak, ele verecek insanlarla çalışmaz. O nedenle, kendi yörenden, bölgeden denenmiş insanlar örgütün temelini oluşturur” (Kahya ve Özerkmen, 2007).

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, sorunu genel bir girişten sonra organize suç örgütlerinin yapısını, genel özelliklerini, ortak özelliklerini, insan kaynaklarını ve mali kaynaklarını literatürden tarayarak betimlemiştir. Daha sonra, organize suç örgütlerinin toplumsal ve kültürel temelleri, toplumsal-kurumsal ilişkileri, devlet ve yerel yönetimlerle ilişkileri irdelenmiştir. Son olarak organize suç örgütlerinin oluşumunda “hemşerilik ilişkileri” literatür temelli olarak incelenmiş ve yazılmıştır.

Bulgularla ilgili olarak emniyet kayıtlarına bakıldığında 137 adet örgütsel faaliyet gösteren suç örgütlerinin her birinde, araştırmamıza konu olan ilişkiler biçimi görülmüştür. Ancak içlerinden “yargısal örneklem” -amaca uygun- kullanılarak diğerlerine göre daha ağırlıklı 15 suç örgütü seçilmiş, hemşerilik ilişkileri gözlenmiş, ilgili bağlantılar kurulmuştur. Daha sonra da örgüt içindeki ağırlıkları hesaplanarak her bir örgüt için gerekli istatistikî sonuçlar çıkartılmış ve genel bir değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca, Emniyet Genel Müdürlüğü’nün bu kayıtları, yakalanan örgüt liderleriyle yapılan mülakatlarla da doğrulanmıştır.

Sonuç olarak, organize suç örgütlerinin “hemşerilik ilişkisi” arasında yapısal, organik bir bağın olduğu görülmüştür. Organize suç ve organize suç örgütleri ile mücadele konusunda, öncelikle şunlar önerilebilir:

1. Siyasetin kendi içini temizlemesi, herkesin yargılanabilmesi ve kamuda yolsuzlukların önlenmesi,
2. Hukukun üstünlüğü ve kanun hâkimiyetinin sağlanması,
3. Organize suç örgütlerinin devlet memurlarıyla işbirliğini önlemek için onurlu bir gelir düzeyinin tutturulması,
4. Finans sektörü değil; reel sektörü harekete geçirecek ekonomi politikalarının, kalkınma ve istihdam politikalarının derhal harekete geçirilmesi,
5. Kalkınmaya az gelişmiş bölgelerden hareketle başlanarak hem bölgeler arası kalkınmışlık farkını, hem de dengesizlik ve eşitsizlikleri azaltarak kırdan kente göçün kontrol altına alınması,
6. Siyasetin, bir rant kapısı; kısa çekişmelerin alanı olmaktan; bölgesel, mezhepsel, etnik ve hemşerilik ilişkilerinin nüfuz alanı olmaktan çıkarılıp çağdaş değerlerle, ilkelerle hizmet eden, yurttaşına değer veren bir kurum haline getirilmesi,
7. Özellikle siyasilerin emniyet mensupları, yöneticileri üzerinde tek yanlı tasarruflarının önlenmesi,
8. Güvenlik siyasetinin bütün inançların, ideolojilerin, partilerin üstünde bir devlet siyaseti, devletin birlik ve beraberliğindeki süreklilik inancı ile idare edilmesi, güvenlik güçlerinin imajını zedeleyen ve kamuoyu desteğini olumsuz etkileyen rüşvet, irtikap ve yolsuzluk gibi yozlaşmalardan tamamen arınması ve iç denetimin devamlılığının sağlanması,
9. Kırdan kente bilinçsizce göçün yaşandığı ülkemizde kente büyük beklentilerle gelen yığınların beklentilerine cevap verecek hizmetlerin ve ön planlamanın yapılması ve böylelikle yasal olmayan örgütlerin kucağına düşmelerinin engellenmesi için hızlı kentleşmenin doğurduğu sorunlar çerçevesinde önlemler alınması,
10. Organize suçtan elde edilen kara para hareketlerinin tespiti, takibi ve bunların aklanmasının önlenmesi gibi konularda güvenlik güçlerinin bilinçlendirilmesi ve sürekli eğitilmesi,
11. Bu tür suçlara karışan şahısların haksız kazanç yoluyla elde ettikleri mal varlıklarına el koyma yetkisinin getirilmesi,
12. Toplumumuzda yer verilen ve önemli bir oranda reyting alan dizi ve filmlerin organize suç çetelerine ve bunların sözde liderlerine gösterilen

ilgi arttırıcı yayınlarının incelenmesi, kontrol edilmesi ve bu yanlış eğilime neden olan yayınlara karşı tedbirlerin alınması,

13. Kimin güvenilir kimin güvenilmez ve neyin doğru neyin yanlış olduğunu karıştırma riskiyle karşı karşıya kalacak olan toplumun verilen mücadeleye inandırılması, güvenlik güçlerinin bu yönde çok gizli veya gerçekten gizli kalması gereken bilgiler haricindeki bilgi ve bulguları toplumla paylaşması gerekmektedir.

Kaynaklar

- Abadinsky, H., (1997), *Organized Crime*, Fifth Edition, Chicago: Nelson Hall.
- Akgül, A., (2002), "Küreselleşme, Organize Suçlar ve Mafia", *Hatay Polis Dergisi*, Yıl.5, S.5, ss.125-139
- Alpar, İ. ve Yener, S., (1993), *Gecekondu Araştırması*, Ankara: DPT Yayınları.
- Aşık, M., (2000), "Organize Suç ve Ankara Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlar, Kaçakçılık Şube Müdürlüğü", *Polis Dergisi*, Yıl.6, S.37, ss.146-150
- ATO (Ankara Ticaret Odası), (2004), *Hayatımız Mafya*, Yayınlanmamış Rapor, Ankara: Ankara Ticaret Odası.
- Ayata, S., (1989), "Toplumsal Çevre Olarak Gecekondu ve Apartman", *Toplum ve Bilim*, ss.49
- Aydın, B., (2003), *Kravatlı Mafya*, İstanbul: Selis Yayınları.
- Aytaç, Ö. ve Bal, İ., (1999), "Medyanın Gözüyle Organize Suçlar ve The Best of Police", *Kamu Hukuku Arşivi*, ss.122-132.
- Bahar, H. İ., (2005), *Sosyoloji*, Ankara: Cem ofset.
- Bal, İ. ve Özcan, M., (2003), "Türkiye'de Organize Suçlarla Mücadelede Yöntem Arayışları", A. Geleri ve H. H. Çevik (Ed.), *Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, Ankara:Seçkin, ss.165-201.
- Balcıoğlu, İ., (2001), *Şiddet ve Toplum*, İstanbul: Bilge Yayınları.
- Baştuğ, S. S., (1979), *Urban Growth and Cultural Change: Two Squatter Settlement in Ankara*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: ODTÜ.

- Beken, T. V., (2004), *Measuring Organized Crime in Europe*, Ghent: Institute for International Research on Criminal Policy Pub.
- Beşe, E., (2001), “Organize Suçların Kriminolojik Temelleri: Siyasal Perspektifler”, *Polis Bilimleri Dergisi*, C.3, S.1-2, s.23-39
- Bovenkerk, F. ve Yeşilgöz, Y., (2000), *Türkiye'nin Mafyası*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Cengiz, M., (2005), *Türkiye'de Mafya Tipi Organize Suçlar*, Ankara: KOM Yayınları.
- Cerrah, İ. ve Semiz, E. (der.), (2001), *Türkiye'de Suç ve Polislik*, Ankara: Güner Matbaacılık.
- Cinoğlu, H. ve Güneş İ. D., (2003), “Organize Suçlarla Mücadelede Temel Noktalar ve Polisin Rolü”, A. Geleri ve H. H. Çevik (Ed.), *Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, Ankara:Seçkin, s.127-164
- Cloward, R. A. and Ohlin, L. E., (1960), *Delinquency and Opportunity*, New York: Free Pres.
- Çevik, H. H. ve Göksu T. (der.), (2002), *Türkiye'de Devlet, Toplum ve Polis*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çulcu, M., (1998), *Mafia Üzeri Notlar*, İstanbul: Kastaş Yayınevi.
- Doğan, M., (1995), *Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- Dönmezer, S., (1984), *Toplum Bilim*, Ankara: Savaş Yayınları.
- Dönmezer, S., (1996), *Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Eke, A., (1982), *Anakent Yönetimi ve Yönetimlerarası İlişkiler*, Ankara: A.Ü. SBF Yayınları.
- Eliot, D.; Huizinga, B. and Ageton, E., (1985), *Explining Delinquency and Drug Use*, California: Sage Publication.
- Erder, S., (1996), *İstanbul'a Bir Kent Kondu: Ümraniye*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Falcone, G., (1993), *Cosa Nostra*, İstanbul: Cep Kitapları A.Ş.
- Gilbert, A., (1992), *Cities, Poverty and Development: Urbanization in the Third World*, New York: Oxford University Press.

- Gökçeğöz, F., (2003), "Organize Suç Kavramı, Terör Suçları ile Bağlantısı ve Etkin Mücadele Yöntemleri", A. Geleri ve H. H. Çevik (Ed.), *Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, Ankara:Seçkin, ss.103-126
- İçli, T. ve Karaosmanoğlu, F. (der.), (2003), *Uluslararası Polislik ve İç Güvenlik*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- İçli, T., (2001), *Kriminoloji*, İstanbul: Beta Yayınevi.
- İçli, T., (2003), "Toplumdan Kopuş: Suç ve Şiddet", İ. Sezal (Ed.) *Sosyolojiye Giriş*, ss.498-558
- Kahya, Y. ve Özerkmen, N., (2007), *Organize Suç Örgütleri "Mafya"*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Karpat, H. K., (1971), *The Gecekondu*, New York: Cambridge University Pres.
- Kartal, S. K., (1978), *Kentleşme ve İnsan*, Ankara: TODAİ Yayınları.
- KOM, (2002), *Kaçakçılık ve Organize Suçlar*, Ankara: KOM Yayını.
- Köroğlu, H., (2001), *Örgütlü Suçluluk*, Ankara:Seçkin Yayınları.
- Kurdoğlu, A., (1989), *Toplumsal Değişme Sürecinde Hemşerilik Dernekleri: İstanbul Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Kurdoğlu, A., (2004), *Hemşerilik ve Şehirde Siyaset: Keçiören Örneği*, İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Levine, N., (1973), "Old Culture-New Culture: A Study of Migrants in Ankara", *Social Forces*, S.51, ss.355-368.
- Narlı, N., (1999), "Türkiye'de Hemşeri Derneklerinin Siyasete Katılması ve Demokratikleşme Sürecine Etkileri: Bursa Örneği", *Yeni Türkiye*, C.1, S.29, ss.176-184.
- Nebiler, H., (1995), *Mafyanın Ekonomik Politikası*, İstanbul: Sarmal Yayınları.
- ORGSİL (Organize Suçlarla İlgili Proje), (2006), *2003, 2004, 2005 Yılı Organize Suç Grupları İstatistikleri*, Ankara: KOM Sanal Bilgi Sistemi.

- Rittersberger, T. ve Kalaycıoğlu, S., (2003), “Farklı Toplumsal Kesimlerde Suç’un Tanımı, Nedeleri ve Meşrulaştırılması”, T. İçli (Ed.), F. Karaosmanoğlu (Ed.) *Uluslararası Polislik ve İç Güvenlik*, ss.385-402
- Saçan, A. S., (2005), *Ak Babalar Örgütü*, İstanbul: Birharf Yayınları.
- Schüler, H., (2002), *Türkiye’de Sosyal Demokrasi Particilik, Hemşehrilik Alevilik*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sencer, Y., (1989), *Türkiye’de Kentleşme, Bir Toplumsal ve Kültürel Değişme Süreci*, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayını.
- Sezal, İ. (der.), (2003), *Sosyolojiye Giriş*, Ankara: Martı Yayınevi.
- Suzuki, P., (1966), “Peasant Without Plows: Some Anatolians in İstanbul”, *Rural Sociology*, S.31, ss.428-438.
- Şenyapılı, T., (1982), “Ankara Gecekondularının Ekonomik Profili”, *Kentsel Bütünleşme, Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı*, ss.103-121.
- Tatlıdil, E., (1989), *Kentleşme ve Gecekondular*, İzmir: E.Ü. Ed.Fak.Yayınevi.
- TDK, (1998), *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tekşen, A., (2003), *Kentleşme Sürecinde Bir Tampon Mekanizma Olarak Hemşehrilik: Ankara’daki Malatyalılar Örneği*, Ankara: DPT Yayınları.